



Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Open voor iedereen

Actieplan Open Overheid 2023-2027



Voorwoord

Een open overheid is de hoeksteen van onze democratische rechtsstaat. Open overheid gaat over de eenvoudige en krachtige overtuiging dat de mensen die we dienen, het recht hebben om te weten wat hun overheid doet en de mogelijkheid hebben om mee te doen.

Dit betekent niet alleen transparantie afleggen over ons handelen als overheid, maar ook luisteren naar de inwoners van ons land, verantwoording afleggen voor ons beleid en processen verbeteren op basis van opmerkingen en kritiek.

Want iedereen heeft het recht om te weten hoe zijn of haar overheid werkt, welke beslissingen er worden genomen en waarom. Hierbij hoort ook dat we journalisten in staat stellen om informatie te vergaren, overheidshandelen kritisch te volgen en de samenleving te voorzien van betrouwbaar nieuws.

De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet op het gebied van openheid en transparantie. De Wet open overheid (Woo) is ingevoerd, die ervoor zorgt dat het recht op informatie verruimd is. Sinds Prinsjesdag 2022 worden ook de beslisnota's bij alle Kamerstukken openbaar gemaakt. In een beslisnota zijn overwegingen, alternatieven, relevante feiten en risico's op een rij gezet voor de bewindspersoon. Door deze beslisnota's openbaar te maken, wordt duidelijk en begrijpelijk hoe besluiten tot stand zijn gekomen.

De essentie van een open overheid komt ook tot uiting in de nieuwe tekst van de ambtseed en -belofte, die onlangs voor het eerst in 25 jaar is herzien. Daarin maken we nog duidelijker dat wie bij de overheid werkt, dat niet voor zichzelf doet, maar voor het algemeen belang, in dienst van de samenleving. Verantwoordelijkheid dragen voor een open overheid is daar onderdeel van.

Met dit actieplan, het vijfde sinds de start in 2011, bouwen we voort op de eerdere actieplannen. Ondanks deze goede stappen moet er nog veel gebeuren om de open overheid te zijn die we willen zijn. Door ervoor te zorgen dat informatie actief wordt gedeeld, dat informatieverzoeken op tijd worden afgehandeld en door alle Nederlandse inwoners actief te betrekken bij besluitvormingsprocessen, zodat zij hun stem kunnen laten horen en invloed kunnen uitoefenen. Zo zorgen we ervoor dat iedereen, ongeacht achtergrond of vaardigheden, toegang heeft tot en kan profiteren van de mogelijkheden die een open overheid biedt.

Niet alleen in Nederland werken we aan een open en responsieve overheid, we kunnen ook veel leren van de kennis en ervaring van andere landen, en zij van ons. Daarom is Nederland al sinds de oprichting in 2011 actief lid van het Open Government Partnership (OGP).

Dit actieplan is samen met de maatschappelijke coalitie 'Over Informatie Gesproken' ontwikkeld en wordt ook samen met de coalitie uitgevoerd. Bij deze coalitie zijn veel partijen aangesloten: maatschappelijke organisaties, bedrijven en kennisinstellingen. Aan de hand van zeven thema's moet de open overheid gestalte krijgen, zoals het verbeteren van de toegankelijkheid, een dialoog over informatiebehoeften en iedere burger die grip heeft op zijn of haar eigen informatie.

Deze coalitie laat zien dat de weg naar een open overheid geen opdracht is voor de overheid alleen. Zij kan alleen vorm krijgen door betrokkenheid van iedereen. Door tegenspraak en kritiek, maar ook door dialoog en een voortdurende zoektocht naar wat ons bindt. Hier ligt een opdracht voor ons allemaal.

*De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Hanke Bruins Slot*



Actieplan Open Overheid 2023 – 2027

Open voor iedereen

Onze democratische rechtsstaat rust op de principes van openheid en transparantie. Als overheid hebben we de verantwoordelijkheid om burgers te informeren en ze de mogelijkheid te bieden om mee te doen. Daarom heeft het vijfde Actieplan Open Overheid als thema 'Open voor iedereen'. Het is een ambitieus plan dat zich richt op het bevorderen van een open en responsieve overheid en het verbeteren van de informatierelatie tussen overheid en inwoners.

Het vijfde Nederlandse Actieplan Open Overheid bevat 17 actiepunten verdeeld over 7 thema's, gericht op onder andere het actief verzamelen van ideeën van burgers, het beter voldoen aan de informatiebehoefte van verschillende doelgroepen en het stimuleren van een cultuuromslag naar meer openheid binnen overheidsorganisaties.

Om de krachten tussen overheid en maatschappelijk middenveld te bundelen is het actieplan een nauwe samenwerking aangegaan met de maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken. Daarom is dit actieplan ingedeeld naar de verschillende oplossingsrichtingen die de maatschappelijke coalitie in haar manifest Over Informatie Gesproken voorstelt. De coalitie streeft naar een gelijkwaardige informatierelatie tussen burgers en overheid.

Wil jij ook samenwerken aan meer open overheid?

Lees meer over open overheid en het Actieplan Open Overheid op open-overheid.nl.

Meld je aan als lid van de maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken via Over Informatie Gesproken.



I. De burger is eigenaar van zijn eigen informatie

1. Grip op eigen gegevens

Actiehouder: Waag Futurelab

In samenwerking met: Ministerie van BZK, Maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken

Looptijd: september 2023 - december 2023

De overheid beschikt voor bepaalde dienstverlening noodzakelijkerwijs over veel informatie over het doen en laten van burgers, maar vaak weten burgers niet goed welke gegevens over hen worden verzameld en hoe deze worden gebruikt. Door middel

van een onderzoek geeft dit actiepunt inzicht in de beschikbare instrumenten waarmee burgers meer grip kunnen krijgen op hun eigen gegevens. Om dit inzicht op een toegankelijke manier te bieden, wordt een infographic gemaakt. Deze infographic laat op een duidelijke manier zien welke mogelijkheden er bestaan om grip te krijgen op eigen gegevens. Daarnaast wordt een onderzoeksrapport opgesteld voor degenen die meer achtergrondinformatie willen hebben.



II. Toegankelijkheid verbeteren

2. Openbaarheidscentrum Amsterdam

Actiehouder: Gemeente Amsterdam

In samenwerking met: Open State Foundation
Looptijd: september 2023 - december 2024

Gemeente Amsterdam werkt aan het Openbaarheidscentrum Amsterdam. Iedereen met een informatievraag kan terecht bij het Openbaarheidscentrum. Bij het Openbaarheidscentrum word je geholpen bij het

zoeken, vinden en gebruiken van informatie: zowel digitaal als fysiek. Daarnaast is het Openbaarheidscentrum de plek voor dialoog over de open overheid, de plek om samen met gebruikers te ontwerpen, de plek voor kennisontwikkeling en kennisdeling en de plek waar gemeente Amsterdam tegenspraak organiseert.

3. FAIR Woo dossiers

Actiehouder: Universiteit van Amsterdam
In samenwerking met: Ministerie van BZK, Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding (RDDI), VNG, IPO, Waterschappen, IMI, Open State Foundation, Nationaal Archief, Open webconcept
Looptijd: september 2023 - december 2023

Dit actiepunt is gericht op het publiceren van het resultaat van Woo-verzoeken volgens de FAIR-principes: Findable (vindbaar), Accessible (toegankelijk), Interoperable

(uitwisselbaar) en Reusable (herbruikbaar). Dit zorgt er bijvoorbeeld voor dat documenten beter doorzoekbaar worden. Het actiepunt richt zich op het vergroten van bewustwording via het Woo-coördinatoren-overleg van de VNG en het IPO, vakliteratuur en een website met *best practices*. Ook wordt technische ondersteuning geboden aan bestuursorganen en wordt de FAIR Woo Publicatie Award uitgereikt om bestuursorganen te erkennen en aan te moedigen om herbruikbare informatie te publiceren.

4. Open standaarden

Actiehouder: Forum Standaardisatie
In samenwerking met: Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO)
Looptijd: september 2023 - november 2027

Forum Standaardisatie wil het gebruik van en de verantwoording over het toepassen van open standaarden bevorderen. Forum Standaardisatie meet (half)jaarlijks het gebruik van open standaarden die verplicht zijn voor de meeste overheidsorganisaties, zoals vermeld op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Uit deze evaluaties blijkt dat er nog veel ruimte is voor verbetering. Gelukkig hebben deze metingen wel een positief effect op de toepassing van open standaarden. Daarnaast is er het voornemen om een evenement te organiseren over openheid, waarbij onderwerpen zoals open source, open data en open overheid aan bod komen. Het doel hiervan is het vergroten van bewustzijn, het overtuigen van het belang van het gebruik van open standaarden, het stimuleren van actie en het verkrijgen van bestuurlijke steun.

Je leest nu de publieksversie van het Actieplan Open Overheid 2023-2024. Dit is een samenvatting van het volledige actieplan. Voor meer gedetailleerde informatie over elk actiepunt, inclusief planning en

beoogde resultaten, verwijzen we je graag naar de volledige versie van het actieplan. Je vindt het volledige Actieplan Open Overheid 2023-2027 op de website open-overheid.nl.

5. Meerjarenplan Openbaarheid en Informatiehuishouding

Actiehouder: Ministerie van BZK

In samenwerking met: Rijksoverheid en medeoverheden

Looptijd: september 2023

Momenteel wordt de informatie van de Rijksoverheid vaak pas geordend en toegankelijk gemaakt wanneer er een informatieverzoek wordt ingediend of wanneer de informatie na twintig jaar wordt overgedragen aan het Nationaal Archief. Dit zorgt ervoor dat veel informatie moeilijk te vinden is en dat het verwerken van informatieverzoeken veel tijd en moeite kost.

Het oplossen van dit probleem is een complexe uitdaging die veel inspanning en tijd vergt van de rijksorganisaties. Het meerjarenplan richt zich op het verbeteren van zowel de informatiehuishouding als de openbaarmaking van overheidsinformatie, zodat deze problemen gezamenlijk kunnen worden aangepakt. Het meerjarenplan beschrijft hoe de Rijksoverheid haar digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk gaat maken, zodat deze beter vindbaar en doorzoekbaar is. Het bevat zowel een langetermijnvisie als concrete stappen die op korte termijn worden gezet.



III. Gelijkwaardige informatiepositie burgers

6. Informatiepositie van burgers in geschillen met de overheid

Actiehouder: Universiteit Leiden

In samenwerking met: Ministerie van JenV, Ministerie van BZK, IMI

Looptijd: oktober 2023 - december 2024

In een bestuursrechtelijke procedure is het belangrijk dat er sprake is van een gelijke informatiepositie tussen burgers en de overheid. In praktijk wordt echter vaak gesteld dat er sprake is van een informatie-ongelijkheid tussen beide partijen. Om dit

probleem aan te pakken, wordt door middel van een onderzoek vastgesteld welke concrete knelpunten burgers en bedrijven ervaren en wat mogelijke oplossingen zijn. Het onderzoek leidt tot een rapport dat wordt aangeboden aan de ministeries van BZK en JenV, en aan de rechterlijke macht. Daarnaast wordt een expertbijeenkomst georganiseerd om de betrokken stakeholders bewust te maken van het vraagstuk.

7. Open Parlement

Actiehouder: ProDemos

In samenwerking met: Relevante partners

Looptijd: september 2023 - december 2026

Een open overheid begint bij de basis: burgers die de spelregels van de democratie en de rechtsstaat kennen en weten wat zij zelf kunnen doen om invloed uit te oefenen. ProDemos speelt een belangrijke rol in het toegankelijk maken van de democratie en de rechtsstaat voor een breed publiek. ProDemos wil zoveel mogelijk mensen in Nederland informeren en betrekken bij de

democratie. Dit doet ProDemos door activiteiten te organiseren die de kennis en vaardigheden vergroten om deel te nemen aan de democratie. Ze richten zich op jongeren, met een speciale focus op het mbo-onderwijs, en streven naar een breder publiek van volwassenen. ProDemos zorgt er ook voor dat mensen geïnformeerd kunnen stemmen bij verkiezingen en werkt samen met partners om de toekomst van een nieuw parlementair Bezoekerscentrum te bespreken.

8. Burgerparticipatie versterken met digitale tools

Actiehouder: Ministerie van BZK

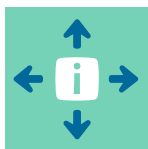
In samenwerking met: ICTU, Provincie

Zuid-Holland

Looptijd: september 2023 - december 2025

De Nederlandse overheid wil burgers actief betrekken bij het vinden van beleidsoplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Hiervoor zullen AI-gedreven digitale tools voor burgerconsultatie en consensus (ofwel eConsultatie) worden ingezet en verder worden ontwikkeld. Uit onderzoek blijkt dat betrokkenheid van burgers via eConsultatie de kwaliteit van overheidsbesluitvorming kan verbeteren. De Pol.is tool biedt een laagdrempelig

platform waarop burgers en beleidsmakers voorstellen kunnen doen, erover kunnen stemmen en kunnen reflecteren op groepsinput. Het ministerie van BZK wil de Pol.is-tool verder te ontwikkelen voor nationaal gebruik. Het beoogde resultaat is een open-source platform dat voldoet aan de Web Accessibility Guidelines, veilig, privacybestendig en AVG-compliant is. Tegen 2025 is het streven van het ministerie om ten minste drie mogelijkheden te bieden voor participatie in beleidsvorming via Pol.is. Het gebruik van eConsultatietools zorgt ervoor dat de wensen en ideeën van burgers beter worden meegenomen in beleidsvorming.



IV. Verbeteren actieve en passieve openbaarheid

9. Invoeringstoets Woo

Actiehouder: Ministerie van BZK
In samenwerking met: Andere ministeries, bestuursorganen en medeoverheden, Adviescollege Openbaarheid & Informatiehuishouding (ACOI), de Regeringscommissaris Informatiehuishouding, Hoge Colleges van Staat, en Woo-verzoekers
Looptijd: september 2023

Een jaar na de inwerkingtreding van de Woo wordt een invoeringstoets uitgevoerd om de feitelijke voortgang en eventuele knelpunten van de wet te evalueren. Een onafhankelijk extern onderzoeksbureau voert een inventarisatiestudie uit om de ervaren knelpunten en best practices in kaart te brengen. Bij de start van de invoeringstoets wordt een participatief element aan de voorkant geborgd in de vorm van verkennende gesprekken met verschillende partijen.

Hierdoor kan die input worden meegenomen bij de enquête en interviews. Daarnaast kent het einde van de invoeringstoets ook een participatieve validatiesessie om met verschillende partijen na te denken over scenario's. Op basis hiervan en met inachtneming van het [rechtsvergelijkend onderzoek naar openbaarheidswetgeving](#) zal het onderzoeksbureau aanbevelingen doen voor de geïdentificeerde knelpunten. Dit rapport dient als input voor verdere beleidskeuzes om de toegang tot overheidsinformatie te verbeteren en de uitvoerbaarheid van de Woo door bestuursorganen te optimaliseren. Na de invoeringstoets wordt het Adviescollege Openbaarheid & Informatiehuishouding (ACOI) en de Regeringscommissaris Informatiehuishouding gevraagd om te reflecteren op de uitkomsten en een advies uit te brengen.

10. Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk

Actiehouder: Ministerie van BZK
In samenwerking met: Andere ministeries
Looptijd: jaarlijks vanaf 2023

Met de Woo is een belangrijke stap gezet naar een meer open overheid. Een belangrijk onderdeel van de Woo is dat iedereen een bestuursorgaan kan verzoeken om informatie

openbaar te maken. Het bestuursorgaan moet binnen vier plus twee weken beslissen over het openbaar maken van de informatie. Zowel overheidsorganisaties als maatschappelijke organisaties geven aan dat het afhandelen van Woo-verzoeken te veel tijd in beslag neemt. De wettelijk voorgeschreven termijn van binnen zes weken wordt in veel

gevallen niet gehaald. Wat de precieze cijfers zijn, was een tijd lang niet bekend. Vanaf 2023 wordt jaarlijks gerapporteerd over de tijdsduur van de afhandeling van informatie-

verzoeken bij de Rijksoverheid in de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk (JBR) om de transparantie en openheid van de Rijksoverheid te verbeteren.

11. Open data

Actiehouder: Ministerie van BZK
In samenwerking met: VNG, Geonovum, Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS)
Looptijd: september 2023 - december 2027

Overheidsorganisaties produceren en gebruiken een grote verscheidenheid aan data voor hun publieke taken. Het benutten van open data kan ondernemerschap stimuleren, innovatie bevorderen en bijdragen aan het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. Momenteel wordt het

potentieel van open data in Nederland echter niet volledig benut. De Europese *high value* dataset verordening biedt de kans om de beschikbaarheid van open data te vergroten. Om het volledige potentieel te benutten, is het essentieel om ondersteuning te bieden bij de implementatie van de verordening. Dit wordt gerealiseerd door in te zetten op het vergroten van de betrokkenheid van overheidsorganisaties, sturingskwesaties aan te pakken en handvatten te bieden voor privacykwesaties.

12. Open Source Program Office

Actiehouder: Ministerie van BZK
In samenwerking met: Belastingdienst, VNG, Provincie Zuid-Holland, Kadaster, Alliander, NL Net, SIDN Fonds, Open State Foundation, Public Spaces, Foundation for Public Code
Looptijd: januari 2024 - december 2027

Open source software is essentieel geworden in de ICT-infrastructuur van de Nederlandse overheid vanwege verschillende voordelen. Het openbaar maken van de broncode zorgt voor transparantie, vertrouwen en samenwerking met ketenpartners, medeoverheden en burgers. Het vergroot ook de veiligheid, efficiëntie en innovatie. Het ministerie van

BZK heeft al stappen gezet door broncodes vrij te geven via een 'BZK Github', zoals die van de DigiD-app. Ook de Europese digitale identiteit (eID) wordt open source ontwikkeld. Om open source werken te bevorderen en te ondersteunen, wordt binnen BZK een Open Source programma-bureau opgericht, ook wel bekend als een Open Source Program Office (OSPO). Kennis, ervaringen en bijeenkomsten met betrekking tot het open source werken worden gedeeld via een nieuwsbrief en de website Open source (pleio.nl).

13. Open inkoop

Actiehouder: Ministerie van BZK
In samenwerking met: Andere ministeries, Inkoopuitvoeringscentra van het Rijk (IUC's), Open State Foundation, Open Contracting Partnership (OCP)
Looptijd: januari 2024 - januari 2027

Op 1 december 2022 is het openbare platform Rijksinkoop, genaamd “Zakendoen met het Rijk”, gelanceerd. Dit actiepoint beoogt het optimale gebruik van dit platform door zowel de verbetering van informatie als de uitbreiding van de scope naar alle aspecten

van Rijksinkoop, en mogelijk zelfs naar provincies en gemeenten. Het open platform verbetert de toegang tot informatie over Rijksinkoop voor burgers, bedrijven en belangenorganisaties, waarbij de gewenste informatie op een toegankelijke manier wordt georganiseerd en toegelicht, inclusief de mogelijkheid om vervolgvragen te stellen. Dit actiepoint draagt bij aan het verkrijgen van optimale offertes voor inkoop met publieke middelen en bevordert transparante en inzichtelijke inkooppraktijken van het Rijk.



V. Dialoog over informatie-behoefte en onderzoek

14. Onderzoek naar informatiebehoefte en -protocollen

Actiehouder: Instituut Maatschappelijke Innovatie (IMI)
In samenwerking met: Ministerie van BZK, VNG, Maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken, Open State Foundation, NVJ, NVOJ, Universiteit Leiden
Looptijd: juli 2024 - december 2024

Er is beperkt onderzoek gedaan naar de informatiebehoefte van gebruikers van overheidsinformatie. Dit actiepoint streeft ernaar dit aan te pakken door middel van een onderzoek naar de informatiebehoefte van

de samenleving, en het onderzoeken van de mogelijkheden van informatieprotocollen. Hierbij worden gesprekken gevoerd met journalisten, maatschappelijke organisaties en ambtenaren. Door een beter begrip van de informatiebehoefte kan de overheid richtlijnen opstellen voor het actief openbaar maken van informatie met prioriteit. Dit zorgt ervoor dat Woo-gebruikers, zoals burgers, journalisten, wetenschappers en maatschappelijke organisaties, de informatie ontvangen waar ze behoefte aan hebben.

15. Maatschappelijke baten van transparantie

Actiehouder: Instituut Maatschappelijke Innovatie (IMI)

In samenwerking met: Ministerie van BZK, Nationaal Archief, VNG, RDDI, Open State Foundation, NVJ, NVOJ, Universiteit Utrecht, Universiteit Leiden

Looptijd: maart 2024 - december 2024

Er is de laatste jaren onderzoek gedaan naar de kosten van openbaarheid, maar er is minder aandacht besteed aan de maatschappelijke effecten en voordelen ervan. In het kader van discussies over transparantie

van overheidsinformatie is het belangrijk om meer inzicht te krijgen in de baten van openbaarheid. Het actiepunt wil dit bereiken door het identificeren van maatschappelijke baten van openbaarheid via literatuuronderzoek, een analyse van Wob- en Woo-verzoeken van de afgelopen 15 jaar en interviews met betrokkenen. Dit actiepunt is gericht op een beter begrip van de voordelen van openbaarheid. Het zal leiden tot meer inzicht in de maatschappelijke baten die transparantie van bestuur oplevert.

16. Professionalisering van participatie

Actiehouder: Ministerie van IenW

In samenwerking met: Ministerie van BZK, Erasmus Universiteit Rotterdam, Hanze Hogeschool Groningen

Looptijd: oktober 2023 - november 2024

Het betrekken van belanghebbenden door middel van participatie is essentieel bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid. Beleidsmedewerkers willen ook graag participatie toepassen, omdat ze geloven dat beleid hierdoor verbeterd kan worden. Het Kennisknooppunt Participatie, opgericht door het Ministerie van Infrastructuur en

Waterstaat, heeft als doel het vakgebied van participatie verder te ontwikkelen. Er wordt een geactualiseerde strategische kennisagenda gepubliceerd op basis van ervaringen, input en een kennisconferentie. Daarnaast wordt gekeken naar intensievere interdepartementale samenwerking op het gebied van participatie en wordt er een digitale tool ontwikkeld om ontwerpkeuzes voor participatieplannen te ondersteunen. Deze ontwikkelingen dragen bij aan het professionaliseren van het vakgebied participatie.



VI. Bewustzijn, opleiding, cultuurverandering en experimenten

17. Gids Ambtelijk Vakmanschap

Actiehouder: Ministerie van BZK

In samenwerking met: Voorlichtingsraad

Looptijd: oktober 2023 - december 2024

De Gids Ambtelijk vakmanschap van het ministerie van BZK geeft invulling aan de waarden die de basis vormen voor het werk van de overheid. Het geeft ambtenaren concrete handvatten en inspirerende voorbeelden om de waarden openheid en transparantie binnen een open overheid in praktijk te brengen. Door middel van dialogen over openheid en openbaarheid

krijgen de waarden betekenis in de dagelijkse werkpraktijk en leren ambtenaren gezamenlijk afwegingen te maken. Goede praktijkvoorbeelden worden vastgelegd ter inspiratie. Daarnaast wordt er onderzocht hoe morele jurisprudentie (*moresprudentie*) op basis van ervaringen kan worden ontwikkeld, om ambtenaren te ondersteunen bij kritieke momenten in hun werk. Deze ervaringen dragen bij aan de verdere ontwikkeling van de Gids en een open werkcultuur binnen de overheid.



VII. De ambtelijke eed wordt aangepast

De ambtseed en -belofte van rijksambtenaren is na 25 jaar herzien. De nieuwe eed benadrukt het dienen van de samenleving en het dragen van verantwoordelijkheid voor een open overheid. Om de nieuwe ambtseed betekenis te geven, zullen er diverse sessies en gesprekken worden georganiseerd. Hierin worden medewerkers aangemoedigd om zich

uit te spreken en met elkaar in dialoog te gaan over het belang van open en transparant werken. Door het stimuleren van een cultuurverandering waarbij ambtenaren primair handelen in het belang van de samenleving, dragen we bij aan een vernieuwde bestuurscultuur.

Het verhaal achter het nationale Actieplan Open Overheid

Het ministerie van BZK maakte de afgelopen jaren iedere twee jaar een Actieplan Open Overheid. Dit vijfde actieplan is het eerste actieplan met een looptijd van vier jaar. Deze actieplannen zijn onderdeel van het Nederlandse lidmaatschap van het Open Government Partnership (OGP).

Het Actieplan Open Overheid komt altijd in co-creatie tot stand. We werken samen met medeoverheden, maatschappelijke organisaties en inwoners. Iedereen kreeg de kans om ideeën, suggesties en kritische noten voor te stellen. Deze inbreng vormt een deel van de inhoud van dit plan. Ook baseert het ministerie van BZK zich op geleerde lessen die voortkomen uit:

- gesprekken met partners;
- de ervaringen uit de vorige actieplannen;
- de onafhankelijke evaluaties van het Independent Review Mechanism (IRM).

Begin 2022 startten we met de ontwikkeling van het vijfde actieplan. Dit deden we met verkennende gesprekken binnen en buiten het ministerie van BZK. De gesprekken over het actieplan voerden we offline en online, zowel één-op-één als in groepsverband. Vanaf november 2022 ontstond een nauwe samenwerking met de maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken. Hun gelijknamige manifest vormt de basis voor de thema's van dit vijfde actieplan.

De maatschappelijke coalitie Over Informatie Gesproken en het stakeholderforum van het actieplan dachten mee over de inhoud en de maatschappelijke meerwaarde van het plan. Ook hebben zij concrete voorstellen aangedragen. De actiepunten 1, 3, 6, 14 en 15 zijn ingebracht door de coalitie.

Na een periode van bouwstenen verzamelen voor het actieplan, was het tijd om het actieplan op te stellen. De nieuwe actiehouders waren hier actief bij betrokken. Na ruim anderhalf jaar samenwerken aan het plan, verstuurden we de Engelstalige versie van het vijfde Actieplan Open Overheid eind juni 2023 aan het OGP, stuurden we het actieplan naar de Tweede Kamer, en publiceerden we deze publieksversie.

Blijven werken aan meer openheid

Dit Actieplan Open Overheid is een bundeling van acties die de Nederlandse overheid onderneemt om nog opener te worden. Het is geen volledige bundeling van alles acties die plaatsvinden, er gebeurt nog veel meer. Samen werken we blijvend aan meer openheid voor iedereen.

Wet open overheid (Woo)

Dit is het eerste Actieplan Open Overheid na de inwerkingtreding van de Wet open overheid (Woo) sinds 1 mei 2022. De Woo is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. Zo krijgt iedereen inzicht in het handelen van de overheid. Iedereen kan op die manier de overheid controleren en krijgt de mogelijkheid om invloed uit te oefenen. Uitgangspunt hierbij is dat iedereen recht heeft op overheidsinformatie. Daarom is in beginsel alle overheidsinformatie openbaar. Alleen in uitzonderingsgevallen, om gerechtvaardigde belangen als privacy en veiligheid te waarborgen, wordt hiervan afgeweken.

Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding

In 2022 is het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) ingesteld. In 2022 zijn de voorzitter en drie leden van het college benoemd. Het adviescollege adviseert gevraagd en ongevraagd de regering en het parlement over de uitvoering van de regels over openbaarmaking van publieke informatie. Daarnaast bemiddelt het college tussen bestuursorganen en beroepsmatige verzoekers

om informatie die een klacht bij het adviescollege hebben ingediend over de wijze waarop het bestuursorgaan publieke informatie openbaar maakt en bevordert het de toepassing van de Woo.

Open Overheid op Lokaal en Regionaal Niveau

Ook lokale en regionale overheden zetten zich actief in voor een open overheid. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) ondersteunt gemeenten via het project 'Grip op Informatie', dat gemeenten helpt hun informatiehuishouding te organiseren, actief overheidsinformatie openbaar te maken en als open data beschikbaar te stellen. De VNG organiseert jaarlijks kennisdelingsevenementen, zoals de 'Week van Grip op Informatie', waar gemeenten en andere overheidsorganisaties samen aan deze onderwerpen werken. Op de webpagina van het project zijn alle webinars te vinden, met bijbehorende presentaties, Q&A's en handreikingen. Op provinciaal niveau werken de twaalf provincies samen aan actieve openbaarmaking in het Interprovinciaal Overleg (IPO). Zij bundelen hun inspanningen om documenten openbaar te maken. Ook de Unie van Waterschappen (UWV) zet in op actieve openbaarmaking van informatie en openbaarmaking op verzoek bij waterschappen. Zij passen informatiesystemen en bedrijfsprocessen aan en creëren bewustzijn bij medewerkers over het belang van openbaarmaking. Deze gezamenlijke inspanningen dragen bij aan een meer open en transparante overheid op lokaal en regionaal niveau.



Leren van internationale ervaringen

Universiteit Leiden heeft in opdracht van de minister van BZK in 2022 een internationaal rechtsvergelijkend onderzoek uitgevoerd over de wetgeving voor openbaarmaking van overheidsinformatie in zes verschillende landen. Zweden, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Slovenië en Estland zijn onderzocht. Ook zijn in 2022 verschillende (digitale) werkbezoeken afgelegd aan OGP-leden. Denemarken, Estland, Finland, Letland en Noorwegen deelden kennis en kunde over open

overheid. Van de uitkomsten van de bezoeken is een publicatie gemaakt. Door over de grens te kijken, kunnen mogelijk best practices worden gevonden die Nederland zou kunnen overnemen.

Dit is een publicatie van:
**Het ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties**

Augustus 2023